

Prijenos nasilja kroz generacije

**RIZICI ODRASTANJA U NASILJU I
DJECA KAO KREATORI SVOJEG ŽIVOTA**

PRIJENOS NASILJA KROZ GENERACIJE
RIZICI ODRASTANJA U NASILJU I DJECA KAO KREATORI SVOJEG ŽIVOTA

IZDAVAČ: Dom “Duga-Zagreb”

U IME OSNIVAČA: pročelnica dr.sc. Romana Galić
Gradski ured za socijalnu zaštitu, zdravstvo, branitelje i
osobe s invaliditetom

UREDNIKA: dr.sc. Željka Barić

AUTORICA: Senka Damjanović, dipl. psihologinja - prof.

LEKTURA: Andreja Fišer, prof.

NASLOVNICA I DIZAJN: Sandra Šerbec

TISAK: RK Graphic Design

Dozvoljeno je prenošenje tekstova uz navođenje izvora.

© Dom “Duga-Zagreb” 2022

*„Ja mogu jesti goli kruh svaki dan, za njih će uvijek biti!
Najvažnije je da imamo svoj mir...“*

Mnoge žene koje trpe nasilje u svojem domu odlučuju se na dolazak u sigurnu kuću kad osjete da se trauma takvog života prelijeva, ili bi se uskoro mogla početi prelijevati, na djecu.

Iz iskustva rada s našim korisnicama vidimo da su ženama koje trpe bračno ili partnersko nasilje djeca vrlo bitna pri svakom donošenju odluka te da željtu za njihovom srećom i dobrobiti često stavljaju ispred svoje.

Tako u ranijim fazama bračnog ili partnerskog odnosa, dok pokušavaju „popraviti“ situaciju i nadaju se da će „biti bolje“, žene često kažu da su ostajale u braku jer su željele da njihova djeca imaju oca i obitelj.

Štoviše, taj osjećaj želje da djeca odrastaju u cjelovitoj obitelji uz oba roditelja još je jači kod žena koje to same nisu imale u djetinjstvu, pa tako često čujemo rečenice poput „zarekla sam se da će moja djeca imati drukčiji život od mene i da će imati obitelj, ali nisam uspjela“.

Kad postane jasno da se ostanak u nasilnoj obitelji loše odražava i na djecu te da je šteta veća od koristi takvog obiteljskog života, djeca ponovno postaju snažna motivacija majkama pri donošenju odluke o odlasku od nasilnog partnera.

Drugim riječima, ono što možda same za sebe ne bi učinile, žene će učiniti radi djece, koliko god bilo teško.

I s vremenom uvidjeti da su uspjele izboriti ono njima najvažnije, život u miru.

RIZICI ODRASTANJA U OBITELJIMA U KOJIMA SE DOGAĐA NASILJE

Dolaskom u sigurnu kuću počinje novo poglavlje vašeg i života vaše djece.

Suočit ćete se s raznim emocijama, ali i usvojiti nova znanja i iskustva (ako ste na smještaju u sigurnoj kući, vrlo je vjerojatno da ćete svako teorijsko znanje o obiteljskom nasilju i njegovim posljedicama moći vidjeti i u izravnim poznanstvima s drugim korisnicima), a koja imaju svrhu pomoći vam pri donošenju budućih odluka te usmjeravanju vašeg daljnjeg životnog puta.

S obzirom na to koliko su djeca bitna u donošenju odluka svake majke, važno je da znate kako na mladu psihu utječu rana obiteljska iskustva.

Mnoge su majke – žrtve obiteljskog nasilja još u obiteljskom domu osjetile da njihova djeca „gledajući sve to, uče pogrešne stvari“. I takav je majčinski instinkt potpuno točan.

Djeca koja odrastaju u nasilnim obiteljima ne odrastaju s istim životnim porukama kao njihovi vršnjaci iz nenasilnih obitelji, i time se znatno povećava rizik i da se njihove životne vrijednosti i stajališta oblikuju na drukčiji način od onog koji je prihvatljiv i poželjan.

Tako djeca koja gledaju nasilje u svojim obiteljima mogu odrastati s vjerovanjem da je nasilje prihvatljivo i da je udariti drugu osobu u redu. Neka djeca upijaju poruku da je u redu kad jači tuče slabijeg, kao i to da muškarac tuče ženu. Jer tako čine odrasli, i to oni njima bliski, koje vole i kojima vjeruju, koji su najjači na svijetu i koji sve znaju.

Kad se nađu pred problemom, veća je vjerojatnost da će djeca s takvim ranim životnim iskustvima posegnuti za udarcem, psovkom ili nasiljem, prije nego što će pokušati neki prikladniji, mirniji i djelotvorniji pristup.

Naučenim vjerovanjem da je nasilje učinkovit način rješavanja problema otvara se mogućnost da i sami upadnu u probleme ili postanu žrtve maltretiranja ili odbacivanja vršnjaka, ali i da se teže snađu u kasnijim, burnim vodama odraslog života te ionako izazovnih međuljudskih odnosa odraslih.

Istodobno, neka djeca odrastaju s idejom, odnosno teškim teretom vjerovanja, da ona trebaju zaštititi majku ili druge zlostavljane članove obitelji (obično mlađe braću i/ili sestre, baku) te se hrabro postavljaju između nasilnika i žrtve, vjerujući da svojim malim rukama mogu zaustaviti bijesne nasrtaje nasilnog člana obitelji.

Djeci koja rastu s takvim vjerovanjem život i svakodnevica često su potpuno usmjereni na obiteljsku situaciju te se, umjesto bezbrižnosti i igre, bave raspoloženjima odraslih, njihovim kretanjima, izlascima i dolascima, izrazima lica prema kojima pokušavaju procijeniti je li nasilni član obitelji ljut (ili možda alkoholiziran), odnosno je li mama plakala.

I u tim tužnim nastojanjima da utječu na ono na što, realno, ne mogu utjecati, prolazi im jedino djetinjstvo.

Neka istraživanja pokazuju, ali još i više pokazuje život, da rana iskustva izloženosti obiteljskom nasilju na neku djecu djeluju tako da u odrasloj dobi preslikavaju uloge svojih roditelja.

Pritom dječaci češće posežu za nasiljem te i sami katkad postaju nasilnici u svojim obiteljima, dok djevojčice, poslije žene, puno dulje trpe nasilne partnere jer nemaju iskustvo drukčijeg bračnog ili partnerskog odnosa.

U prilog tome govori i činjenica da žene – žrtve obiteljskog nasilja koje dođu na smještaj u sigurnu kuću često u opisivanju svojih partnera navode da su i oni odrasli u teškim životnim uvjetima, bili zlostavljani u obitelji ili gledali nasilje oca nad majkom.

Također, katkad nam i same korisnice svjedoče o tome da ih je loša obiteljska situacija u kojoj su odrastale prebrzo otjerala iz obiteljskog doma pa su se rano udale kako bi se spasile od nasilja, ali ih je život, nažalost, odveo u još gore situacije.

**...sve do odluke o prekidu takvog načina života.
I odluke o pružanju drukčijeg života svojoj djeci.**

Iskustva također pokazuju i da se neka djeca, nakon duljeg razdoblja izloženosti majke nasilnom ocu, priklanjaju tom istom nasilnom ocu, unatoč tome što vide da je nasilan.

Djeca s takvim iskustvom prema van pokazuju ljutnju, ogorčenost, a katkad i otvorenu agresiju prema majci, no u sebi skrivaju mješavinu teških emocija poput zbnjenosti, tuge, nesigurnosti i ljutnje te još mnogih drugih, koje prekrivaju prirodnu ljubav koju svako dijete ima prema svojem roditelju, svojoj majci.

KAKO SE TAKVO ŠTO MOŽE DOGODITI?

Ponajprije, da bismo razumjeli djecu koja se tako ponašaju prema majci, važno je znati da je svaka izloženost nasilju jednog roditelja prema drugom štetna i emocionalno ugrožavajuća, pa čak i ako nasilni roditelj izravno ne ugrožava dijete, pa čak i onda kad je prema djetetu dobar!

A razlog je što gledanje nasilja u okružju koje bi trebalo biti sigurno i koje bi trebalo pružati najvažniji model međuljudskih odnosa, uključujući komunikaciju i pokazivanje emocija, neupitno narušava dječji emocionalni i psihički razvoj.

To se na djeci može vidjeti u raznim dijelovima njegova ponašanja, pa i u takvom ponašanju prema roditelju, odnosno majci koja je žrtva.

Katkad je djeci jednostavno preteško podnijeti očaj, strah i bespomoćnost koju osjećaju gledajući nasilje oca prema majci pa se, kako bi se od toga zaštitili i psihički preživjeli, na nekoj svojoj unutarnjoj razini lome i priklanjaju „moćnijem“ roditelju, odnosno ocu, jer tako je podnošljivije i tako manje boli.

Važno je znati da dijete to ne čini s namjerom, nego kako bi se zaštitilo od boli kojoj je izloženo.

Djeca nemaju životnog iskustva i zrelosti da bi shvatili što im se događa, zato ih odrasli trebaju zaštititi i pokrenuti proces promjene.

Takve situaciju nisu česte, ali mogu se dogoditi, i to u svim odnosima roditelj – dijete.

Majke koje se u tome prepoznaju trebaju taj izrazito bolan emocionalni raskorak kod svoje djece prije svega razumjeti, kako bi shvatile što se i zašto dogodilo te kako bi mogle iznova krenuti u borbu za ljubav svoje djece.

Možda vas kao ženu – žrtvu obiteljskog nasilja i majku, prethodni redci uznemiruju i rastužuju.

No, važno je da znate rizike i štetne posljedice koje za djecu ima dugoročno trpljenje života u nasilju, bilo da su mu izravno izložena, bilo da mu svjedoče. Znanje o tome možda vam pomogne ili ubrza vaše procese donošenja odluke o napuštanju nasilnog partnera.

NASILJE NIJE NIČIJA SUDBINA!

Mnoge su žene žrtve obiteljskog nasilja zabrinute zbog negativnih ili traumatskih iskustava koja su njihova djeca iskusila u svojem obiteljskom domu i često pitaju kako će se to odraziti na njihovo ponašanje u budućnosti.

Prema svemu navedenom, izloženost lošim obiteljskim iskustvima uistinu nije najbolji početak života, no iznimno je važno znati i to da **izloženost obiteljskom nasilju nije jednosmjerna karta za put u nasilje u odrasloj dobi**, jer mnogo čimbenika umanjuje rizik od prenošenja nasilnih obrazaca ponašanja u daljnji život.

Drugim riječima, neće svako dijete koje ima iskustvo izloženosti obiteljskom nasilju nužno i neizbježno i samo postati zlostavljač ili žrtva nasilja u svojoj odrasloj dobi.

O ČEMU TO OVISI?

Ponajprije, o vama!

Naime, vrlo je važno da znate da emocionalni oporavak djece od izloženosti obiteljskom nasilju najviše ovisi o roditelju koji nije zlostavljač, koji je uz dijete da mu pruži ljubav, da ga njeguje i odgovori na njegove emocionalne i druge potrebe.

Barem jedan funkcionalan roditelj koji će djetetu pružiti pažnju i toplinu dovoljan je da dijete izraste u emocionalno zdravog pojedinca koji će danas-sutra imati sposobnost ostvariti kvalitetne međuljudske odnose.

Stoga je vrlo važno da ste i vi dobro i da njegujete svoje psihičko zdravlje. **Da bi dijete bilo dobro, i majka mora biti dobro!**

I **prisutnost drugih pozitivnih modela odraslih osoba u okolini** može imati snažan iscjeljujući učinak na djetetove traume, bilo da je riječ o članovima obitelji, učiteljima u školi, treneru ili prijatelju. I **šira društvena podrška** u dijelu razumijevanja problema s kojima se dijete nosi (u školi, sustavu, zajednici) također olakšava i pomaže djetetu da lakše prebrodi svoja negativna rana iskustva, što je vrlo bitno u razvoju osjećaja sigurnosti i pravde kod djece čiji je početak života obilježen problemima i frustracijom.

Osjećaj pripadnosti, pogotovo ako se zasniva na nekim posebnim kvalitetama ili talentima, također jača pozitivne dječje kapacitete, odvrćajući ih od negativne strane života.

Sportske skupine, izviđači, plesni ili glazbeni angažman, učenje stranih jezika, sve su to prijedlozi dječjih aktivnosti koje im mogu pomoći da razviju talente i samopouzdanje. Isto tako, stručna pomoć može pridonijeti boljem djetetovu mentalnom stanju te boljim i kvalitetnijim međuljudskim odnosima.

I na kraju, vrlo je važno znati da unutarinja snaga djeteta, koju treba neprestano poticati, sama po sebi može učiniti mnogo u prekidu lanca nasilja koji se proteže generacijama.

Donošenje svjesne odluke o prekidu toleriranja nasilja u svojem odraslom životu, odbacivanje uvjerenja o nasilju kao sudbini, posebno ako su dodatno podržane drugim zaštitnim čimbenicima, mogu prekinuti taj loš začarani krug i učiniti da dijete, sutra odrasla osoba, proživi zdrav i sretan život bez nasilja!

VAŽNI BROJEVI:

116 006 – 24 sata dostupan nacionalni broj za prijavu nasilja u RH

0800 8898 – zovite i tražite podršku, savjet: 16.30 – 19.30 svaki radni dan u Savjetovalištu Doma „Duga-Zagreb“

savjetovaliste@duga-zagreb.hr - pišite nam i tražite podršku i savjet

DOM *DUGA* ZAGREB

P.P. 133, 10001 Zagreb
www.duga-zagreb.hr